

РЕФЕРАТ

Дав Захаров поднео је издавачком предузећу ПРОСВЕТА свој превод на српски језик Пушкинове драмске поеме ГОСТ ОД КАМЕНА.

Опет превод у стиховима и превод драмскога спева, и превод текста великога песника, и пред тим трима капиталним тешкоћама опет питање језика и звучних суштина, и питање темперамента и стила. Али с друге стране појава таквих избора и покушаја у преводној књижевности значи културну тежњу навише у сасвим одређеном смислу.

Дав Захаров Рус првео је на српски језик Пушкинову драмску поему, боље рећи мату драму КАМЕННИЙ ГОСТ. Другим речма, то је мала драма на познату класичну тему обрађену, колико да подвучемо фреквенцију теме, обрађену од Шпанаца [ ] Молина од Енглеза Вајрона ил Француза Молијера, обрађену под директним насловом ДОН ХУАН. Код Пушкина је мала драма сведена на четири сасвим кратке спене, и приказује последњу љубавну комедију јунака, и [ ] пропаст дон Хуанакоји је у ствари бесмртан. Гост од камена то је статуа надгробна, Шпанац дон Алвара, [ ] Алавара командора по рангу, кога је убио дон Хуан Шпанец и он али не историски дон Хуан од Аустрије, је јунак у [ ] битни кол лепанта, победник над Турцима него просто дон Хуан, човек [ ] по [ ] необично рђаву гласу али по некој вечно примамљивој сили карактера поза човек бесмртно занимљив. Дон Хуан ће успети, [ ] по линији опет бесмртно драмске своје еротике да придобије управо запули у низу толиких жене и девојака и тужну свакодневно на гробу мужа уплакану уловину дон Алвара, дона Џину. Позваће дон Хуан опет по својој неиспрпно занимљивој фантазији позиваће стату [ ] мужа уловичина и своје жртве у кућу дона Ане, не врсту љубавног састанка у троје, уверен да је командор према речима Пушкина:

.....човек разумни,
и верно присмирен с тех пор как умер.

Чакле: човек разуман, и зацело се и смирио пошто је умро. Као што је познато, расплет драме је у моралном императиву. Све је чарвом пролазном свету само знак, само симбол што би рекао Гете, и баш то је гарантија равнотежи и моралу.

На дрзак дон Хуанов позив статуа зеклима главом потврдно доћи ће. Гост од камена на земљи и дође, и изазове запрепашћење и код дон Хуана. Гост и проговори, затражи руку да му пријжи дон Хуан, овај поносит шпански племић, пружа руку, кроз камени стисак осети да му је дошао крај. у тај час се отвори земљи дон Хуан пропадне заједно са командором од камена.

Кад дође до разговора о овој мелој драми, о њој у оригиналну или у преводу, свеједно, има да се пред тим врло простим, необично простим текстом узме на ум троје: дон Хуан, Пушкин и, у нашем случају, преводилац. Дон Хуана издвајамо и помињемо лично, одвојено и од пушкина, јер тако мора бити, јер дон Хуана није измислио ни створио Пушкин. Дон Хуан као Фауст као дон Кихот као Каљистро као Ученспигел као Парсифал то је врста и загонетних и импозантних, утемељених карактера. Завидијући те типове, створио је народ; тамо шпански, тамо немачки, тамо италијански, француски, англо-келтски. Ти карактери то су типови света; они не старе, не излазе из моде, не слабе као егзистенције. Са школом и без школе, знају за њих сви слојеви народа; књижине о њима пролађу се по вишарима, и по књижарима за научне књиге. Ти типови, то су тако моћни симболи да провоцирају највеће песнике и највеће музичаре. Да останемо само при дон Хуану: сасвим песника које смо навели компоновао је о дон Хуану славну оперу Монарт, познату, због либрета на италијанском језику, као дон Бовани; из којега либрета је Пушкин узео мото за свој драмски спев. Написати дон Хуана компоновати га преводити стихове о њему, тежак је посао, јер у сва три случаја имамо испод уметничке обраде, нешто што је и фантастична личност и жив човек, ужасно жив, кога треба савлађивати, прилагођавати му се. Толико о дон Хуану.

Пушкина су провоцирали да напише свој драмски спев, и дон Хуан сам, и Монартова музичка обрада, типа и легенде. Пушкин је познат као лирски песник у првоме реду. Да је живео дуже од тридесет година, постао би, вероватно, најпрослављенији као драмски песник руске националне и историске драме. Пререда русских сказака, драмска је пререда. Лирика његова поезија, тамо где је најјача и то је у ораховој љусци драма. Речимо Бронзани јахач, још један камени или, ако хоћете, метални гост, и ужасно снажан симбол. Та песма остварљеју читеоцу апсолутно ефект и потрес и језу од десет, премајући га

оставља у читаону апсолутно потрес и језу од драме. И под тим утијком, читалац
 би рискирао суд да се та песма не да превести. Ако не чујемо руску реч, и
~~не видимо~~ ~~сн~~ ~~книгу~~
~~пушкин~~ ~~не~~ ~~има~~ нема онога генча Петра Великога који ~~изнане~~ изазива страхопонто-
~~са~~ ~~се~~ ~~дивљење~~. Пушкин је увек радио најозбиљније, дакле не најтеми начин: у ти-
 рици остваривао драмске ефекте, у драми се ограничавао на крајњу сажетост, неколи-
 ко ситуација, стика или сцена, са залатком да драмска снага и емотивност буду ~~сн~~
 себијени као ветре у метку. И још разрешење уметничко и сценско увек је код Пуш-
 кина у сублимно моредном акорду^у је његова романтика. Сетите се Бориса Годунов
Пикове даме, Марија и Сапиерије, још и Дон Хуана. Борис Годунов и Пикова дама
 играју се на позорници и певају у опери, Дон Хуан је сувиши кратак за једно и
 друго, али они четири маче сцене папиларнога ~~стила~~ стила постављају на
 ноге око шест окарактерисаних лица, одржавају емотивни интенситет без мапакова-
 ја, носе животну истину бесмртнога Дон Хуанскога типа. Пушкина је привлачила ро-
 мантика за коју гарантује бесмртан тип, колико романтички толико реачан. Пушкин
 није имао романтичан стил, али је имао ~~мак~~ романтички мак да се по једним стихи-
 хом чак једном речју драматизује личност, морал, чак и истину. Ако је у Борису
Годунову написао монолог јунака, то је вредност и моторна снага за читав чин.
Режисерских напомена једва име кол њега, као код стрвих Грке, као углавном и код
 Шекспира. Сећам се, у Лекспиром позоришту, ~~заноче~~ списак речвизита: Једна стена,
 један гроб, једно ждрено пекло, један олтар, и ако може да се набави један престо.
 Пушкинов Борис Годунов још је простији, Москва је лодуше, кандидно опремана ту-
 драму, али у другим земљама смо је гледали и слушали много простије. Пушкин се
 рођио језгронит, кратак, (зато је изабрао и двобој) није водео велике фразе за
 истине. Јак визионер, знао је да се истине не утврђују са помпом, не уокваравају;
 истине и да је истине нема краја. Пушкин није марио ~~з~~ за волумен, него за
 овраћен правец идеје. У Дон Хуану, на две три странице, имамо по пет драмских па-
 рagrafa, сваки са другим и другим ефектом чињеници и ситуације. Ево, у једној ре-
 чи, не психоантика него драмска карактеристика. У последњем дијалогу се дона Аном
Дон Хуан изводи још последњу своју позу и моратну тајницију, говори о зву гласу
~~Ан~~ ~~з~~ ~~з~~ ~~з~~
 који иде за њим, и смекава срце дона Ане скрушањем. Пушкин ће ~~з~~ ту у екстрему
 мој краткоћи, једном речју, окарактерисајући интелект Дон Хуана и дозвути ~~з~~

изгнореном евазивном речју "можда" окарактериса ~~се~~^{те} востановљеност типа који је се својим цинизмом одвратан и шармантан. Након онога:

..... О доне Анна!
молва, ^(б) может не совсем неправа.
На совести усталий много зла,
охота может тяготеет.

Даље: О дона Дне! што се прича, можда и није ~~сам~~ сасвим тачно; на уморној савести много зла можда и притиска. Уморне савест, чујете ли? ~~и~~ Реч у ~~уморни~~
"америчког човека" јесте савест није одлучна ни нова. Савест је у пушкинској преми једно од главних
лика само су разне његове улоге. У Борису Годунову има штоће за категорички
императив ~~и~~ се осуђује, самоосуђује по кантовски: И бедан је онај коме савест
није чиста. Савим по кантовски, баш као и у нашој народној песми Лиоба Јакшића:
Воље ти је изгубити главу него своју огрешити душу - то јест, ~~и~~ него
је Бог категорички императив у човеку, и човек ^{је} самоме себи морално одговоран.
Дон Хуан друкчије. Човек који је сав у порочним жељама и каприсима, за које
немајућа, тај човек може имати само уморну савест. Савест истразана, савест у
служби поза и театра, савест која не смее умрети, јер мора у дон-хуанштини суде
поваји ^{задес} и ^{задес} ^{задес} ^{задес} ^{задес} ^{задес} ^{задес} речено уморна савест. Тешко, драмска визуја.

Зашто поводом превода Лева Захарова велико о дон Хуану и током о Пушкину. Зато што је дон Хуан вон Хуан и без Пушкина а Пушкин Пушкин и без дон Хуана. Слика ^{ако} их ~~и~~ поезија споји, онда уточено преводијаче постоји оно што везује уши гледаљача слушачем па и преводилача за ток драме, за ^{ако} преводач корба ^{ако} у обавима службенима да види аутора и душку и развој на мелодију тога тока.

Дав Захаров, "ус као преводилац песника Руса има предност да Пушкинове стихове споља и изнутра, боећује и осећа но ма ко од нас. Превод је рађен пажљиво. Рекла бих да преводилац није гредитељ стихова из природе своје, јер се број стогова спасавао колико се игра могло по живу главу. Кроз неримоване, врло просте стихове Пушкинове — који такви-какви су проза, па у моменту и тривијална проза — преводилац није увек доста танано чуо драмски спој комике и цинизма са коби, од чега је саздана поезија дон-хуановштине. Делимично, ујрок за све то лежи неоспорно у српском језику,

који није матењи језик преводиона. преводилац није нигде западао у интелектуалне нетачности за то он зна и сувише добро српски, а и врло прост текст Пушкинов то искључује. Ипак. Глаголске прилоге српски језик не дели ни у прози, а не трпи их у поезији. Би-би и вши-вши руже наш језик а тако се могу избегти, што се семантике и стила тиче. Није ли Максим Горки протестовао ~~шчи~~^{зак} у руском језику против тих облика и казао у шали доста са тим шчи [што је зна се, као реч назив за ~~шчи~~ националну руску чорбу.] Бркају се свршени и трајни глаголи. Ред речи је понекад ~~шевешто~~ навијан. Пренос реченичнога смисла из стиха у наредни стих понекад је лисконексија. Као редовито кад се преводи не на материји језик, и овај преводилац је на једно два места улетео у илиоматику чију нијансу не осећа доста. Илиоматски, домећи ~~изрази~~ изрази привлаче, али су опасни. Нико није домаћин у туђем језику. Преводити на туђи језик то је увек помало снобизам, а свакаки увек улога. Можда извежбана улога, али улога, дав ~~шчи~~ Захаров као сви Руси добро пени улоге, и са ^{јесу} малом труда ~~шчи~~ може учинити услугу нашој преводној књижевности. Референт је читao ред по ред оригинал и превод и избележио местимично сигнале. У смислу тих сигнала преводилац ће, из ~~шчи~~ себе и према себи, моћи још поправити своју верзију. молили бисмо такође да наредна редакција дође у руке референта потпуно чиста. Оно што је макар делимично брујон, смета да се добије непосредан утисак од квалитета, а без непосредног утиска не је ни човек како треба ни увој рад а камо ли туђ.

Београд 18 октобар 1949

Бранко Садмир
Бранко Садмир